

PRITARTA
Kauno miesto savivaldybės mero
2025 m. birželio 30 d.
potvarkiu Nr. M-708

PATVIRTINTA
Kauno lopšelio-darželio „Sadutė“
direktoriaus 2025 m. liepos 1 d.
įsakymu Nr. V-124

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „SADUTĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas – Kauno lopšelis-darželis „Sadutė“;

Teisinė forma – savivaldybės biudžetinė įstaiga; grupė – ikimokyklinio ugdymo įstaiga;

Adresas Partizanų g. 122, LT-50340 Kaunas;

Telefonas (0 37) 312 330;

El. pašto adresas sadute@gmail.com;

Internetinė svetainė www.kaunosadute.lt

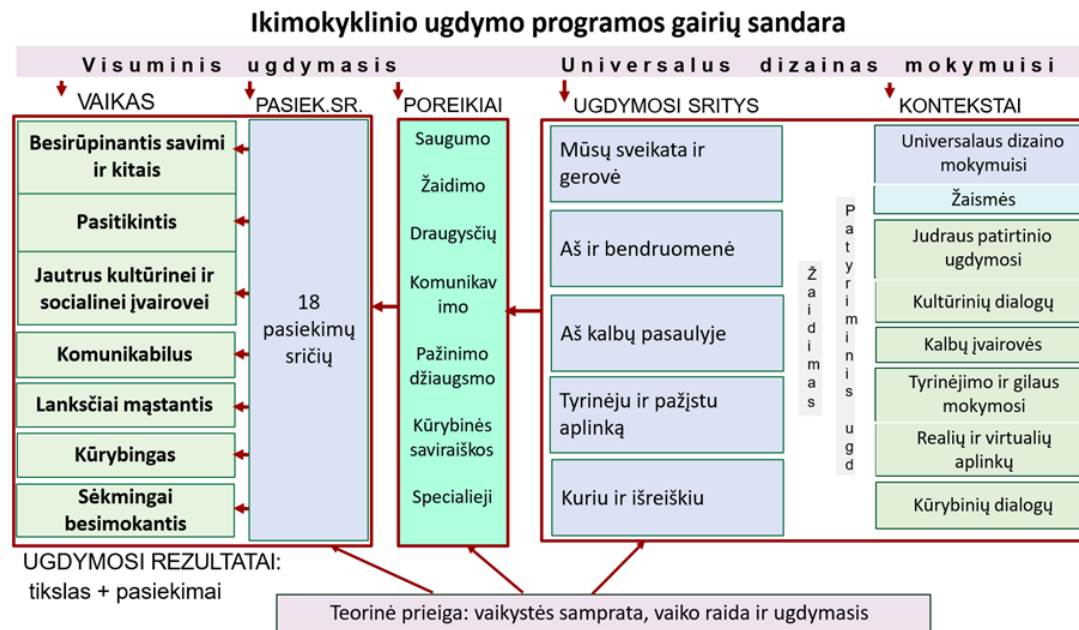
Kauno lopšelio-darželio „Sadutė“ (toliau – lopšelis-darželis) ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) siekiama užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą(si) ir ugdymo(si) tęstinumą. Programa apima požiūrį į vaiką ir jo ugdymąsi vaikystėje; ikimokyklinio ugdymo(si) tikslą, vaikų ugdymosi pasiekimų (toliau – pasiekimai) sritis; visuminį, įtraukų, žaidimų ir patirtine veikla grindžiamą ugdymo(si) procesą; ugdymo(si) kontekstus, ugdymo(si) sritis; vaikų ugdymosi pažangos stebėseną. Programa atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėse (2023) pateiktu požiūriu į vaiką ir vaikystę, vaiko raidą, poreikius, ugdymo(si) būdus, juo grindžiamas visas Programos turinys.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Kiekvieno vaiko raida ir ugdymas(is) pasižymi unikaliais bruožais, jis pripažįstamas kaip unikali, besikeičianti, aktyvi individualybė. Jis žaidžia, kaupia patirtį, greitai mokosi, turi savitą pasaulio matymą, kuria savo vertybes, todėl visose situacijose puoselėjamas vaiko orumas, pripažįstama vaiko nuomonė, jo teisė rinktis ir spręsti. Mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, pripažįsta ir gerbia kiekvieno vaiko stiprybes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui. Kuriamos sąlygos vaikų saviraiškai ir vaikų kultūros raiškai. Vaikai pasižymi lakia vaizduote, magišku, simboliniu mąstymu, linkę fantazuoti, stebėti, tyrinėti, kurti įvairias situacijas, kartu ir modeliuoti, eksperimentuoti, vaidinti. Visapusiškai skatinama ankstyvoji vaikų draugystė, gebėjimas dirbti grupelėmis, bendradarbiauti, veikti kartu ir individualiai. Vaikai aktyvūs, kupini energijos ir nuolat siekiantys pasinerti į pažinimo paslaptis. Jie mokosi būti savarankiški, atsakingi, ugdo gebėjimą suprasti suaugusiuosius ir juos supančią aplinką. Susitarimai tarp vaikų ir suaugusiųjų bei kartu kuriamos taisyklės padeda formuoti atsakomybės jausmą. Skatinamas aktyvus vaikų dalyvavimas įvairiose veiklose, palaikoma jų iniciatyva, išklausiama nuomonė. Ugdant vaiką, siekiama, visuminio jo ugdymosi (1 pav.), kad jis augtų orus, smalsus, bendraujantis, sveikas, kuriantis, sėkmingai besimokantis.

Lopšelyje-darželyje vyrauja vaiko raidos ir ugdymo teorijų įvairovė bei holistinė praktika, kai neatsiejama priežiūros ir ugdymo vienovė. Ikimokyklinio ugdymo programa grindžiama konstruktyvizmo, sociokultūrine ir socialine kognityvine raidos teorijomis. Konstruktyvizmo raidos teorija atskleidžia mūsų požiūrį į vaiką ir jo ugdymąsi – vaikas yra pats aktyviai besimokantis, pats konstruojantis savo žinojimą. Sociokultūrinė teorija pabrėžia socialinių sąveikų svarbą. Vaikas, aktyviai sąveikaujantis su aplinkiniais, per sąveikas plėtojantis savo psichikos galias, kuriantis savo asmenybę. Socialinė kognityvinė teorija artima tuo, kad vaikas žinojimą apie pasaulį kuria pasidalytose sąveikose, pasaulį suvokia kaip vientisą ir neskaidomą.

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra visuminis ugdymas(is), UDM, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla. Juo vadovaujama atnaujinant Programą (Ikimokyklinio ugdymo programos gairės (2023)). UDM kontekstas – lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, kiekvienam vaikui sudaromos sąlygos žaisti, patirti, ugdytis ir mokytis savo ritmu bei tempu. UDM konteksto užtikrinimui skiriamas prioritetas vaidmuo. Atnaujinamoje Programoje numatomi vaiko ugdymosi žaidžiant ir patirtinio ugdymosi būdai, atitinkantys vaikų prigimtį ir raidos poreikius.

1 pav. Ikimokyklinio ugdymo programos gairių sandara

Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Programoje pateikiamos pamatinės vertybės, kuriomis grindžiamas visas Programos turinys:

- vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;
- vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;
- saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;
- lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

- lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;
- pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;
- bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;
- kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Vaikų poreikiai

Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą:

- žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;
- saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;
- draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;
- komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniais ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;

- pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;
- kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybinės galios per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;
- fizinių poreikių tenkinimas – užtikrinti fiziškai aktyvią aplinką, kurioje jie galėtų judėti, žaisti ir sportuoti. Turi apimti įvairias fizines veiklas, skatinančias vaikų motorinius įgūdžius ir sveiką gyvenimo būdą;
- poilsio ir atsipalaidavimo poreikis – turėti galimybes atsipalaiduoti ir atgauti jėgas. Gali apimti poilsio ir meditacijos veiklas, kurios padeda vaikams susikaupti, sumažinti stresą ir pagerinti dėmesį. Tai ypač svarbu intensyvaus ugdymo laikotarpiu, kad vaikai išmokytų koncentruoti dėmesį;
- Programa atliepia ir tenkina unikalios kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

Vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) turinio ir proceso kūrimo dalyviai, įsitraukiantys, atliepantys, siūlantys, ir taip dalyvaujantys su jų ugdymusi susijusiuose sprendimuose. Vaikų reagavimo į ugdymo(si) situacijas stebėjimas, įsiklausymas į vaikų nuomonę padeda mokytojui geriau suprasti momento čia ir dabar poreikius ir jais grįsti ugdymo(si) procesą:

- mokytojas drauge su vaikais mokykloje kuria demokratiškus procesus. Vaikai skatinami susitarti, dalintis, išreikšti savo nuomonę, mokytis kurti taisykles ir jų laikytis.
- demokratiško ugdymo(si) aplinkoje vaikai atranda ir augina autentišką lyderystę. Kiekvienas vaikas turi galimybę išbandyti lyderio vaidmenį skirtingose situacijose. Mokytojas visais būdais skatina vaikus pripažinti ir priimti įvairiopus lyderystės apraiškas;
- vaikai yra neatsiejami savo aplinkų ir veiklų vertinimo dalyviai ir, padedami mokytojo, atranda būdus, kaip savo pajautą ar nuomonę išreikšti ir parodyti kitiems.

Vaikai ugdomi stebėdami, veikdami spontaniškai, užsikrėsdami patrauklia, malonumą teikiančia veikla ir pagal savo jėgas, poreikius bei pomėgius įsitraukdami į mokytojo organizuotą kryptingą veiklą:

- vaikų ugdymasis žaidžiant. Žaismingumas natūraliai būdingas vaiko santykiui su pasauliu, yra viso jo veikimo ir ugdymo(si) bruožas, vaikų kultūros plėtojimo prielaida. Spontaniškas žaismingumas skleidžiasi per vaikų tyrinėjimą ir eksperimentavimą, visavertiškai įgyvendinamas per savarankiškai pačių vaikų kuriamus žaidimus. Vaikai ugdomi, įsitraukę į žaidimus, žaisdami sensomotorinius tyrinėjimo žaidimus, savarankiškai kurdami vaizduote paremtus režisūrinius, siužetinius vaidmenų ir naratyvinius žaidimus. Tikslingai formuojant(is) siauresnius, savitus gebėjimus žaidžiami didaktiniai žaidimai. Ugdymo(si) procese išlaikomas balansas tarp savarankiškai vaikų kuriamų siužetinių vaidmenų žaidimų ir ugdomųjų žaidimų su taisyklėmis;
- vaikų patirtinio ugdymosi būdai. Susidomėję įvairiomis veiklomis, stebėdami, tyrinėdami, eksperimentuodami, kurdami, dalindamiesi patirtimi, vaikai visais pojūčiais patiria, pajaučia objektus, jų savybes, ryšius, reiškinius ir procesus, atranda tai, kas jiems nauja, gilina supratimą ir plėtoja gebėjimus. Ugdymo(si) procese skatinami šie vaikų patirtinio ugdymosi būdai: personalizuotas, savivaldus, dialogiškas, judrus, įkūnytasis ugdymasis, ugdymasis tyrinėjant, kuriant, reflektuojant.

Tėvų (globėjų, rūpintojų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Tėvai (globėjai, rūpintojai) – svarbiausi vaikų ugdytojai. Jie yra atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą ir kokybišką ugdymą. Tėvai dalyvauja vaiko ugdymo procese kaip partneriai. Su tėvais tariamasi dėl ugdymo(si) tikslų, rezultatų, turinio, ugdymo proceso organizavimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius bei individualias vaikų galias ir skirtingą ugdymosi patirtį. Organizuojami tėvų susirinkimai, bendruomeninės šventės, kūrybinės dirbtuvės, kuriose jie gali dalytis savo patirtimi, idėjomis. Tai padeda sukurti bendruomeniškumo jausmą ir skatina bendradarbiavimą tarp tėvų ir darželio.

Šiandieniniai tėvai dėl įvairių socialinių, materialinių, užimtumo priežasčių (studentai, socialiai remtinai, nepilnai šeimos, užimti tėvai, tėvai išvykę į užsienį, vaikus augina seneliai) pageidauja į ugdymo įstaigą leisti vaikus kuo anksčiau. Ankstyvojo amžiaus vaikų tėvai pageidauja tinkamos priežiūros, globos, kad įgytų savarankiškumo, higienos įgūdžių, mokytųsi kartu su kitais vaikais žaisti, bendrauti. Ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvai tikisi gerų sąlygų visapusiškam vaiko vystymuisi, vaiko individualumams atsiskleisti, užtikrinti fizinį ir psichologinį saugumą, suteikti objektyvią, savalaikę informaciją apie vaiko gebėjimus, pasiekimus, pažangą.

Įstaigos elektroninio dienyno, internetinio tinklalapio, Facebook paskyros pagalba vyksta nuolatinis tėvų informavimas apie vaikų gyvenimą darželyje: dalijamasi aktualiomis temomis, veiklos ataskaitomis, ugdymo tikslais ir rezultatais, įvairiais problemų sprendimais.

Bendruomenės paslaugoms sukurtos saugios, estetiškos, artimos namų aplinkai, turtingos edukacinės erdvės: nuotaikingų, šviesių spalvų grupės, gražūs, patogūs vaikų baldai, įdomūs vaikų ir auklėtojų kūrybiniai darbai, ugdymo priemonių gausa, jauki salė, kurioje sudaromos galimybės vaikams dainuoti, muzikuoti, šokti, judėti, vaidinti, atnaujintas uždaras darželio kiemelis bendruomenės renginiams.

Regiono ypatumai ir mokyklos savitumas

Kauno lopšelis-darželis „Sadutė“ yra Dainavos seniūnijos ikimokyklinė ugdymo įstaiga. Įstaigos unikalumas – vaikų ugdymas(is), taikant inovatyviusius metodus, rengiant ir įgyvendinant novatoriško verslumo, finansinio raštingumo, įtraukiojo ugdymo, vaikų sveikatinimo puoselėjimo veiklas. Lopšelio-darželio bendruomenė yra atvira kaitai, siekia geresnės ugdymo kokybės, susitelkusi, naujovių paieškai ir bendradarbiavimui. Teikiama švietimo pagalba vaikui specialistų ir kitų pedagogų pagalba (logopedo, specialiojo pedagogo, psichologo, socialinio pedagogo, meninio ugdymo). Išplėsta pagalba šeimai VGK specialistų ir mokytojų komandinio darbo dėka, vis daugiau šeimų gauna individualias konsultacijas ir individualų įtraukijį ugdymą, užtikrinant ugdytinių sėkmingą adaptaciją, integraciją ir priešmokyklinę brandą. Sudarytos visos sąlygos kiekvieno darbuotojo tobulėjimui, mokymuisi, saviraiškai, bendravimui, paramai, siekiant bendrų tikslų. Į ugdomąjį procesą integruojama socialinio ir emocinio ugdymo programos – LIONS QUEST „Laikas kartu“ ir „Kimočis“, socialinio ir emocinio prevencinė programa lopšelio grupėms, Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa. Įstaiga dalyvauja ES programoje „Vaisių ir daržovių bei pieno ir pieno produktų vartojimo skatinimo vaikų ugdymo įstaigose programa“. Įstaiga siekia užtikrinti aukštos kokybės paslaugų teikimą, telkiant įstaigos bendruomenę vadovaujamas pagrindiniais veiksmingos vadybos principais: lygių galimybių, demokratiškumo, skaidrumo, veiksmingumo, kontekstualumo, bendradarbiavimo, humaniškumo, profesionalumo, racionalumo ir tvarumo, ekologiškumo, technologijų integravimo, tėvų ir bendruomenės įsitraukimo principais.

Vyksta aktyvus darželio bendradarbiavimas su įvairiais socialiniais partneriais: Vytauto Didžiojo universiteto klasikinio ugdymo mokykla – ugdymo tęstinumas, pasiekimai, praktinės konferencijos, projektai; A. Stulginskio mokykla-daugiafunkcis centras – meniniai ir kiti projektai; Dainavos seniūnija – socialinė veikla, renginiai bendruomenei; Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos vaikų literatūros skyrius; Kauno

pedagoginė psichologinė tarnyba – VGK veikla, spec. poreikių vaikų vertinimai, rekomendacijos, konsultacijos, mokymai. Kauno Algio Žikevičiaus saugaus vaiko mokykla. Respublikine ikimokyklinio ugdymo kūno kultūros pedagogų asociacija (RIUKKPA); Vytauto Didžiojo universitetas; bendradarbiavimas su lopšeliu-darželiu „Želmenėlis“, Kauno menų darželiu „Etiudas“.

Įstaigos struktūrą sudaro 12 grupių, kurios pavadintos darželio ir lauko gėlių bei žolių pavadinimais (pagal darželio pavadinimą simbolizuojantį lietuvių liaudies šokį su gėlėmis „Sadutė“). Ankstyvojo amžiaus grupės pavadintos žolių ir lauko gėlių pavadinimais, ikimokyklinio amžiaus grupės pavadintos lauko ir darželio gėlių pavadinimais, o vyresnių vaikų priešmokyklinės grupės pavadintos naudingų augalų pavadinimais. Tai simbolizuoja mūsų ugdymo proceso esmę, nuoseklų augimą ir vystymąsi bei priešmokyklinę brandą. Grupių pagal amžių statusas pastovus, vaikai du kartus keičia grupes (iš ankstyvojo amžiaus į ikimokyklinę ir iš ikimokyklinę į priešmokyklinę), bet ne bendraamžių kolektyvą, kas sąlygoja ugdymo kokybę ir tęstinumą bei ypač vertinamą individualią pažangą.

Ugdymo įstaiga ypatinga savo didele teritorija (virš 1 ha), įvairia augalija, daug žalios erdvės, toli nuo miesto triukšmo, ribojasi su miesto reikšmės Dainavos parku, Vytauto Didžiojo universiteto klasikinio ugdymo mokyklos teritorija, kuria naudojamės praplėsdami savo veiklos erdvę įvairesniems sportiniams ir pramoginiams bendruomenės renginiams. Tai įgalina ugdyti meilę gamtai ir panaudoti jos teikiamus privalumus ugdymo procese, maksimaliai panaudoti erdvę vaikų laisvam judėjimui.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Lopšelyje-darželyje dirba kompetentingi pedagogai ir specialistai, gebantys ugdyti šiuolaikinio vaiko kompetencijas, suteikti jam pagalbą, atsižvelgiant į individualius ar specialiuosius ugdymosi poreikius, galimybes, įžvelgti daromą pažangą, įvertinti pasiekimus, priimti vaiką tokį, koks jis yra. Įstaiga yra atvira, šiuolaikiška, besimokanti. Įstaiga teikia kokybiškas ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir specialistų (logopedo, psichologo, socialinio pedagogo, specialiojo pedagogo, meninio ugdymo mokytojų) paslaugas.

Kvalifikuoti specialistai ir mokytojai nuolat atnaujina ir papildo žinias seminaruose, kursuose, nuosekliai ir sistemingai dalyvauja projektuose. Pedagogų aukšta kvalifikacija leidžia užtikrinti įstaigos tikslų ir uždavinių įgyvendinimą. Įstaigos vadovų santykiai su personalu grindžiami tarpusavio supratimu ir bendradarbiavimu.

Bendradarbiaudami su PPT sprendžiame pedagogines, psichologines ir kitas problemas. Pagal kompetenciją atliekami SUP vaikų vertinimai ir teikiama tėvams konsultavimo bei informavimo paslauga. Vadovaujantis PPT išvada organizuojamas ugdymas pagal PPT pateiktas rekomendacijas, sudaromos individualios programos, pagalbos vaikui planai. Užtikrinant SUP vaikų tęstinumą mokymuisi mokykloje

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ikimokyklinio ugdymo turinys sudarytas remiantis šiais principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

- ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);
- vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;
- žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;
- kūrybinio mąstymo skatinimo principas – ugdymo(si) procese skatinamas vaikų kūrybiškumas ir inovatyvus mąstymas, leidžiantis jiems tyrinėti, eksperimentuoti ir kurti naujas idėjas;
- sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;
- integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;
- įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

- kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;
- vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;
- lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdieni rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;
- reflekyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsversto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);
- šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų;
- tvarumo ir aplinkosaugos ugdymo principas – vaikai supažindinami su tvarumo ir aplinkosaugos principais, skatinant juos rūpintis gamta ir suprasti savo veiksmų poveikį aplinka;
- technologijų integravimo principas. Įtraukiamos naujos technologijos, kurios gali užtikrinti interaktyvų ir įdomų ugdymo procesą, atsižvelgiant į vaiko amžių ir vystymosi etapus.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis;

Tiksliui pasiekti būtina įgyvendinti šiuos uždavinius:

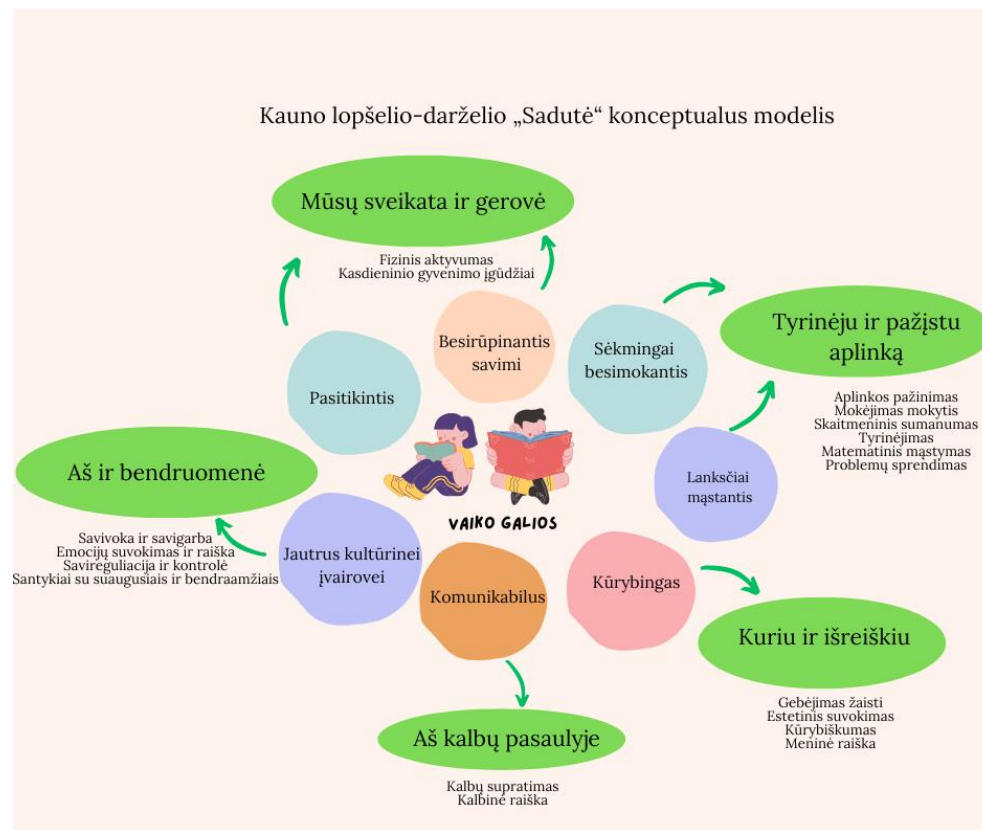
- atpažinti kiekvieno vaiko ugdymo(si) poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos;
- į vaiką ir jo vertybių ugdymą(si) orientuotame, integraliame ugdymo procese tikslingai taikyti vaiko ir mokytojo sąveika grindžiamus mokymo(si) metodus, priemones;
- organizuoti ugdymą(si) derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio mokymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, pažintines išvykas, diskusijas ir kt.), pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį;
- sukurti vaikų ugdymui(si) pritaikytą ir mokymąsi stimuliuojančią aplinką;
- siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko mokymosi sėkmę, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, dokumentuoti, analizuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis;
- kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, pradinio ugdymo mokytojais ir kitais švietimo paslaugų tiekėjais.

Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) turinys sudarytas remiantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2023), atskleidžiant plėtojamas vaiko galias per svarbiausias ugdymo(si) sritis ir jas apimančias pasiekimų sritis. Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje ugdymo(si) srityje numatytos pasiekimų sritys, esminiai gebėjimai, vertybinės nuostatos ir pateiktos ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos). Ikimokyklinio ugdymo turinį dėliojame pagal tai, ko norime pasiekti per tam tikrą amžiaus laikotarpį. Vaikų pasiekimai į grupes jungiami pagal tiksle numatytas vaiko galias, kurios plėtojamos per vaiko raidą skatinančias visuminio ugdymo(si) 5 sritis.

Pasiekimų sritys. Ikimokyklinio ugdymo rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį.

Konceptualus ugdymo modelis sukuria lanksčią, visapusišką ugdymo aplinką, kurioje kiekvienas vaikas gali augti ir tobulėti pagal savo individualius poreikius, galias ir gebėjimus (2 pav.).

Siekiant kokybiško ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) lopšelis-darželis „Sadutė“ užtikrina 5 ugdymo(si) sričių: „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Kuriu ir išreiškiu“ ir „Aš ir bendruomenė“ – plėtotę. Vaikų ugdymo(si) pasiekimai ir pažanga visose 18 pasiekimų sričių atitinka visų amžiaus tarpsnių individualią ūgtį, gebėjimus ir padeda vaikui tapti: komunikabiliu, jautriu kultūrinei ir socialinei įvairovei, lanksčiai mąstančiu, kūrybingu, pasitikinčiu ir besirūpinančiu savimi ir kitais – tai yra sėkmingai besimokančiu vaiku.

2 pav. Konceptualus modelis

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Kauno lopšelio-darželio „Sadutė“ ugdymo(si) turinys orientuotas į 5 ugdymo(si) sričių: „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Kuriu ir išreiškiu“, „Aš ir bendruomenė“ ir jas sudarančių 18 pasiekimų sričių plėtotę. Ugdymo(si) pasiekimų pagrindą sudaro vertybinės nuostatos, esminiai gebėjimai, kuriuos vaikas turi įgyti iki šešerių metų.

Siekiant kokybiško ikimokyklinio ugdymo(si) įstaigoje naudojamos vaikų individualius poreikius atitinkančios strategijos, metodai, būdai ir priemonės, kurie užtikrina visapusį patyrimu ir žaisme grįstą vaikų ugdymą(si). Tai pavyzdžiui: įvairūs žaislai ir žaidimai, patyriminės priemonės, žaislai, veiklos, išvykos, įvairaus pobūdžio ir skirtingų kalbų literatūra (knygos, žurnalai, enciklopedijos ir pan.), IT priemonės (interaktyvios grindys, lentos, garso įranga, grotuvai, mikrofonai), sporto ir aktyvių žaidimų priemonės, lauko žaidimų erdvės ir priemonės, įvairios gamtinės medžiagos, antrinės žaliavos, dailės priemonės, muzikiniai instrumentai, lėlės vaidybai, dekoracijos, sceniniai rūbai ir pan.

Taip pat lopšelyje-darželyje „Sadutė“ kiekvienoje grupėje ir lauko erdvėse parenkamos priemonės, žaislai, sukurtos ir nuolat kuriamos vaikams patrauklios, juos į organizuotas ir spontaniškas veiklas įtraukiančios aplinkos – ugdymo(si) kontekstai:

- žaismės kontekstai – provokuoja vaikus žaisti judesiu, pojūčiais, emocijomis, vaizduote, mintimis. kuriamos situacijos įtraukiančios vaikus į žaismingus tyrinėjimus;
- tyrinėjimo ir gilaus mokymo(si) kontekstai – atliepia vaiko natūralų smalsumą ir skatina jį tyrinėti aplinką, siekiant gilesnio supratimo apie objektus, reiškinius ir jų sąryšius, bei atrasti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus;
- universalus dizaino mokymuisi kontekstas – ugdymo(si) aplinkos, kuriose visi vaikai, nepaisant jų skirtumų, gali aktyviai dalyvauti, žaisti, mokytis ir išgyventi įvairias patirtis;
- kūrybinių dialogų kontekstai – skatina vaizduotę, smalsumą ir nuostabos jausmą. grupėse, meno kabinete įvairios medžiagos;
- kultūrinių dialogų kontekstai – skatina daugiakultūriškumą ir individualaus tapatumo formavimąsi. statiškos ir grupėse nuolat kintančios aplinkos: lietuvių ir kitų kultūrų simboliai, atributika, paveikslėliai, plakatai, knygos ir užrašai įvairiomis kalbomis;

- kalbų įvairovės kontekstai – skatina įvairių kalbų pažinimą bei teigiamas nuostatas į kalbų įvairovę bei skatina skirtingus vaikų komunikacijos būdus, įvairias žodines ir nežodines raiškos formas. darželio biblioteka, įvairūs bendrose darželio erdvėse ir grupėse esantys simboliai, plakatai, kortelės, žaidimai;

- judraus patirtinio ugdymo(si) kontekstai – skatina ir palaiko vaikų kasdienį judrumą, didina jų judraus mokymosi galimybes ir inicijuoja fizinį aktyvumą motyvuojančiais judėjimo būdais;

- refleksijos ir savianalizės kontekstai – veiklos kuriose vaikai galėtų aptarti savo patirtis, jausmus ir pasiekimus;

- realių ir virtualių aplinkų kontekstai – padeda vaikams atrasti daugiau būdų patirti, pažinti ir mokytis, suteikiant jiems galimybę giliau įsigilinti į turinį ir išplėsti savo akiračius įvairiomis, kartais net virtualiomis patirtimis.

Ugdymo(si) srities „Tyrinėjū ir pažįstu aplinką“ paskirtis yra plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokytis. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus. Šią ugdymo(si) sritį sudaro šios pasiekimų sritys: aplinkos pažinimas, mokėjimas mokytis, tyrinėjimas, skaitmeninis sumanumas, matematinis mąstymas ir problemų sprendimas.

„TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKĄ“			
	Pasiekimų sritis	Vaikų amžius (≤3 m.)	Vaikų amžius (4-6 m.)
APLINKOS PAŽINIMAS	Vertybinė nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	<ul style="list-style-type: none"> •Veido išraiška, mimika, gestais, garsais vaikas reaguoja į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus. •Vaikas atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. •Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių 	<ul style="list-style-type: none"> •Vaikas pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas, pastebi jų pasikeitimus. Pasako miesto (kaimo), kuriame gyvena, pavadinimą. Įsitraukia į veiklas, puoselėjančias šeimos ir liaudies tradicijas. Įvardija paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. •Atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus, negyvosios gamtos objektus, reiškinius, nusako akivaizdžius jų požymius. Pasako metų laikų pavadinimus, samprotauja, kas būdinga metų laikams. •Vaikas pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų
	Esminis gebėjimas. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir		

	apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	<p>seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai).</p> <ul style="list-style-type: none"> •Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). 	<p>šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja. Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyveno, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus.</p> <ul style="list-style-type: none"> •Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius.
MOKĖJIMAS MOKYTI	<p>Vertybė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Vaikas parodo susidomėjimą aplinka, nukreipdamas žvilgsnį, suklydęs, lytėdamas. •Veikia reaguodamas į aplinkinių reakcijas. Kartoją spontaniškai pasiektą rezultatą. •Vaikas trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. •Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. •Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. 	<ul style="list-style-type: none"> •Paklaustas vaikas pasako, parodo, ką nori veikti, išmolti. •Imasi iniciatyvos ir atkakliai siekia savo tikslo. Pradeda numatyti ir pasirinkti priemones bei medžiagas, reikalingas veiklai įgyvendinti. •Komentuoja atliekamą veiklą, pasako, ką jau atliko, ką darys toliau. •Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmolti. •Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. •Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultatą.
	<p>Esminis gebėjimas. Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p>		
SKAITMENINIS SUMANUMAS	<p>Vertybė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, siekia jų rankomis, klausosi jų skleidžiamų garsų. • Vaikas žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. 	<ul style="list-style-type: none"> •Vaikas atliepia, komentuoja įvairiomis formomis pateikiamą informaciją. Vartoja kai kuriuos su technologijų naudojimu susijusius žodžius. •Mokytojo padedamas vaikas naudoja skaitmeninį fotoaparatus, pradeda naudoti paprastas programėles piešimui, garsui, vaizdui įrašyti ir paleisti. •Mokytojo prižiūrimas vaikas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis.
	<p>Esminis gebėjimas. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas</p>		

	skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	<ul style="list-style-type: none"> • Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. 	Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.
TYRINĖJIMAS	<p>Vertybinių nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui; siekia, ropoja, eina link sudominusių daiktų ar reiškinių. Deda į burną, uodžia, stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti žaislus ir kitus daiktus; • Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. • Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija. • Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatai rodo kitiems. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas kelia klausimus, spėlioja, padedamas numato tiriamosios veiklos eigą, rezultatus. • Pasako, ką veikė, ką atrado; įvardija, kokias priemones ar medžiagas pasirinko tyrinėjimui. Padedamas pasirenka eksperimentavimui reikalingas priemones ir medžiagas. • Vaikas domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi. • Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.
	<p>Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>		
MATEMATINIS MĄSTYMAS	<p>Vertybinių nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas naudoja kūno kalbą (gestus, mimiką) parodydamas, kad supranta, ką reiškia „yra“ („nėra“), „dar“, „taip“ („ne“). • Stebi įvairius objektus, deda vieną daiktą ant kito. Susidomi, matydamas forma, dydžiu ar spalva išsiskiriantį daiktą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, 4, 5. • Atrenka vienodo ilgio, aukščio, pločio, tūrio daiktus. Dažniausiai taiko tiesioginį palyginimą. • Parodo, kurie artimoje aplinkoje esantys daiktai savo forma primena skritulį, kvadratą, rutulį ar kubą. • Kasdienėse veiklose pradeda vartoti žodžius: pirmyn ir atgal, kairėn ir dešinėn, aukštyn ir žemyn. Nupiešia paprastą planą, kuriame atvaizduoja 2–3 matomus daiktus.
	<p>Esminis gebėjimas. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir</p>		

	matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, vietą ir judėjimo kryptį.	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. • Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas ir trumpas, sunkus ir lengvas, pilnas ir tuščias ir pan. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. • Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. • Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti.
PROBLEMŲ SPRENDIMAS	Vertybinių nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas balsu, mimika, gestais parodo, jei kažkas vyksta ne taip, kaip vaikui buvo įprasta. Pakartoja nepasisekusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Ieško suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos. • Susidūręs su kliūtimi vaikas žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. • Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas pasako, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori problemą įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus, pradeda bandymus. Nepasisekus veiklos nemeta, o pradeda veikti iš naujo arba ją keičia. • Galiausiai vaikas atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. • Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį. • Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariasi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.
	Esminis gebėjimas. Gebu atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.		

Ugdymo(si) srities „Aš kalbų pasaulyje“ paskirtis yra plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus. Šią ugdymo(si) sritį sudaro šios pasiekimų sritys: kalbų supratimas ir kalbinė raiška.

„AŠ KALBŲ PASAULYJE“			
	Pasiekimų sritis	Vaikų amžius (≤3 m.)	Vaikų amžius (4-6 m.)
KALBŲ SUPRATIMAS	<p>Vertybinių nuostata. Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas reaguoja į žodinį ir nežodinį bendravimą, dalyvauja abipusėje sąveikoje, atpažįsta ir reaguoja į aplinkoje pasikartojančius garsus, ritmus, judesius, vaizdus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas išklauso, supranta ir reaguoja į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas; supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekancius prašymus; atpažįsta, kai kalbama ne gimtąja kalba. • Klausosi tiesiogiai atliekamų ir įrašytų, skaitomų, pasakojamų, deklamuojamų ir dainuojamų kūrinų, įvairaus stiliaus ir turinio tekstų.
	<p>Esminiai gebėjimai. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus; greitai mokosi naujų žodžių. • Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. • Suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje vaikas seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę; supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.
KALBINĖ RAIŠKA	<p>Vertybinių nuostata. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas aktyviai bendrauja garsais, gestais, mimika išreišdamas savo emocijas ir poreikius. • Vaikai 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas 3–5 žodžių vientisiniais sakiniais kalba pats sau ir kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, kreipiasi, tariasi, laikydamasis elementarių kalbinio bendravimo normų; kalba ir pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė; taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų; dažniausiai taisyklingai vartoja gramatines žodžių formas, prielinksnius, žodžius derina. • Deklamuoja trumpus eilėraščius arba eilėraščių fragmentus, padedamas pasakoja trumpas pasakas, istorijas, žinomų knygų turinį, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika. • Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą ir situaciją, vaikas išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius; klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas; tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį; bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju.
	<p>Esminis gebėjimas. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir</p>		

	kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.		
--	--	--	--

Ugdymo(si) srities „Mūsų sveikata ir gerovė“ srities paskirtis yra plėtoti kasdienius gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę. Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokytis gebėjimus. Šią ugdymo(si) sritį sudaro šios pasiekimų sritys: fizinis aktyvumas ir kasdienio gyvenimo įgūdžiai.

„MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“		
	Pasiekimų sritis	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> Vaikų amžius (≤3m.) Vaikų amžius (4-6m.) </div>
FIZINIS AKTYVUMAS	<p>Vertybinių nuostata. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p>Esminis gebėjimas. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, ko nors įsitvėręs pats atsistoja, stovi, eina laikydamasis ar savarankiškai. Tiksliai siekia daikto, jį pačiuopa ir laiko saujoje. • Vaikas pastovi ant vienos kojos. Tiksliai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. • Veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.
		<ul style="list-style-type: none"> • Stovėdamas vaikas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, ilgiau išstovi ant vienos kojos. Eina ant pirštų galų, eina siaura linija, nesilaikydamas lipa laiptais aukštyn ir žemyn. Bėga, didindamas ir mažindamas tempą, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. • Dažniausiai taisyklingai laiko rašiklį, gana tiksliai atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. • Vaikas yra ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolj, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. • Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.

KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI	<p>Vertybinių nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas ragauja įvairaus skonio ir konsistencijos maistą. Siekia savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos vartoti reikėtų saikingai.
	<p>Esminis gebėjimas. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suaugusiojo padedamas vaikas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. • Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dažniausiai savarankiškai naudojasi tualetu. Savarankiškai ar priminus plauna rankas, prausiasi veidą, čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Šiek tiek padedamas savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė. • Pažįsta šviesoforo spalvas, žino, ką jos reiškia; pasako, kad kelią pereiti reikia kartu su suaugusiuoju. Stebint suaugusiajam, saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais daiktais. Žino, į ką kreiptis pagalbos ištikus nelaimei. • Vaikas išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas. • Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.

Ugdymo(si) srities „Kuriu ir išreiškiu“ srities paskirtis yra plėtoti estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybiškumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką. Ugdymo(si) veiklos taip pat skatina aplinkos pažinimą, kalbų supratimą, kalbinę raišką, problemų sprendimą, santykius su suaugusiais ir bendraamžiais, mokėjimą mokytis. Šią ugdymo(si) sritį sudaro šios pasiekimų sritys: gebėjimas žaisti, estetinis suvokimas, kūrybiškumas ir meninė raiška.

„KURIU IR IŠREIŠKIU“			
	Pasiekimų sritis	Vaikų amžius (≤3m.)	Vaikų amžius (4-6m.)
GEBĖJIMAS ŽAISTI	<p>Vertybė nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas atsiliepia į artimų suaugusiųjų prisilietimus ir žaidimus, kartoja labiausiai pasisekusius ir pritarimo sulaukusius judesius ir garsus, ima jais žaisti, manipuliuoti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas su kitais vaikas stengiasi derinti žaidybinius veiksmus, vartoja kalbą vaidmeniui atlikti, žaidimo eigai aptarti ir nesutarimams spręsti. Drauge su kitais tikslingai kuria žaidimo erdvę, pritaiko vietą, pasirenka žaidimui reikalingas priemones, žaislus.
	<p>Esminis gebėjimas. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. • Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mokytojo paskatintas vaikas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Pats kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu. • Žaisdamas su kitais vaikas lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.
ESTETINIS SUVOKIMAS	<p>Vertybė nuostata. Domisi, gėrasi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas reaguoja ir trumpam sutelkia dėmesį, kai yra emociškai kalbinamas, kai mato įvairias mimikas, judesius, įvairių spalvų ir formų daiktus, kai girdi muzikos garsus. Judesiais, krykštavimu parodo, kad girdi pažįstamą melodiją, mato pažįstamą žmogų, žaislą, paveikslą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas pasako savo įspūdžius, nuomonę apie išklaustą muziką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinius, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius; pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę.
	<p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas emociškai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus. Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaislingai stulbinti. • Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. • Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą.

KŪRYBIŠKUMAS	<p>Vertybinių nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į aplinkoje esančius pažįstamus ir naujus vizualius ir garsinius stimulus. • Vaikas pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Veikdamas vaikas pasitelkia vaizduotę. Pastebi, išbando, kaip įvairios medžiagos, priemonės ir daiktai gali būti naudojami skirtingais būdais siekiant kūrybinio rezultato. • Įprastus veikimo būdus papildo naujais netikėtais judesiais, garsais, pasakojimu, grafiniais vaizdais, keičia objektų konstrukcijas, paskirtį.
	<p>Esminis gebėjimas. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. • Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. • Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.
MENINĖ RAIŠKA	<p>Vertybinių nuostata. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p>	<p>Dailė</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas emociškai reaguoja, ima, apžiūrinėja ir kitaip tyrinėja jam patrauklius kontrastingus, ryškius objektus, skirtingos faktūros paviršius. • Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. 	<p>Dailė</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas noriai, drąsiai išbando naujas vizualinės raiškos priemones, medžiagas, jas tyrinėja. Komentuoja savo ar kitų sukurtus grafinius ir erdvinius kūrinius, tai, ką sukūrė, papildo pasakojimu. • Vaikas eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti.
	<p>Esminiai gebėjimai. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės</p>	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas intuityviai domisi, tyrinėja garsų pasaulį balsu, aplinkoje esančiais daiktais, instrumentais. • Gestais ir čiauškėjimu reaguoja į lopšines, žaidinimus su judesiais, ritminius ir melodinius darinius. 	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas aiškiai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, tyrinėja savo balso galimybes. Tyrinėja įvairesnius garso išgavimo būdus pasitelkdamas kūno perkusiją, gamtos medžiagas, muzikos instrumentus ir kitus daiktus. • Individualiai ir su kitais dainuoja autorines ir liaudies dainas dažniausiai tiksliai intonuodamas.

<p>raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. • Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. • Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. 	
	<p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas drąsiai tyrinėja erdvę, juda natūraliai ir spontaniškai, reaguoja į suaugusiojo judesius ir bando juos imituoti. Išgirdęs muziką instinktyviai laisvai juda. • Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus. Natūraliai ir džiaugsmingai šoka ir individualiai, ir drauge su kitais. 	<p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas tyrinėja šokio tempą, ritmą, judesių derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. • Juda rateliu dešinėn ar kairėn, pirmyn, atgal, įsivaizduojama linija. Improvizuodamas panaudoja atrastus naujus judėjimo būdus. • Vaikas siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. • Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius. 	
	<p>Teatras</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikas išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas. 	<p>Teatras</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaidmenų žaidimų metu vaikas tyrinėja pažįstamas socialines situacijas, girdėtų pasakų epizodus, sąmoningai pasirenka patrauklius vaidmenis. Kurdamas vaidmenį naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, pradeda kurti dialogą tarp veikėjų. • Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais. 	

Ugdymo(si) srities „Aš ir bendruomenė“ paskirtis yra plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą. Ugdymosi veiklos skatina plėtoti tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo ir mokėjimo mokytis gebėjimus. Šią ugdymo(si) sritį sudaro šios pasiekimų sritys: emocijų suvokimas ir raiška, savivoka ir savigarba, savireguliacija ir savikontrolė, santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais.

„AŠ IR BENDRUOMENĖ“			
	Pasiekimų sritis	Vaikų amžius (≤3m.)	Vaikų amžius (4-6m.)
SAVIVOKA IR SAVIGARBA	<p>Vertybinė nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pradedą jausti savo kūną – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judesius. • Šypsodamasis, guguodamas, gestikuluodamas reaguoja į savo vardą. • Vaikas eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. • Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas pavaizduoja ar pakomentuoja kai kurias fizines savo kūno savybes. Pastebi vieną kitą savo ir kitų vaikų išvaizdos panašumą ar skirtumą. Pradedą domėtis, kas yra kūno viduje. • Vaikas išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Dalinasi stebiniais apie vidinių kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (iškvepiamas oras, širdies plakimas ir kt.). • Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisidedą prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų. • Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyveną, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. • Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.
	<p>Esminis gebėjimas. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistatą kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p>		
EMOCIJŲ SUVO	<p>Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mimika, kūno judesiais ir garsais vaikas išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas, jas pavadina, išreiškia mimika, balsu, judesiu, vaizdu.

	<p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<p>džiaugsmą jiems sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atspindi suaugusiojo ar kito vaiko emocijų raišką. • Vaikas pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta kitų emocijas ir jausmus pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus, jas atliepia, imituoja vaidmenų žaidimuose. • Vaikas apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. • Gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ	<p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</p> <p>Esminis gebėjimas. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudrinęs geba nusiraminti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas gerai jaučiasi įprastoje saugioje aplinkoje. Nusiramina prigludžiamas, kalbinamas, nešiojamas, klausydamas raminančio dainavimo. • Vaikas yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. • Pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, supykde, nuvylė. • Įprastose kasdienėse situacijose pradeda susilaikyti nuo impulsyvių veiksmų, galinčių išprovokuoti nesutarimus, pakenkti kitiems. • Primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. • Vaikas pats taiko įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. • Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. • Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. • Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. • Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi.
SANTYKI AI SU SUAUGU	<p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas atpažįsta ir džiaugiasi pamatęs juo besirūpinantį suaugusįjį, mėgsta apkabinimus, įsitraukia į bendravimą, kasdienę rutiną ir žaidimus. Domisi kitais 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikas lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų, rodo pasitikėjimą mokytojais ir jų padėjėjais. Kalbasi, įsitraukia į veiklą su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia yra mokytojas.

<p>suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>vaikais, mėgdžioja jų veido išraišką, veiksmus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vėliau vaikas drąsiai išbando ką nors naują, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. • Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytas bendras veiklas ir jas plėtoja, pats inicijuoja pokalbius ir bendras veiklas su suaugusiuoju. Padedant mokytojui palaukia savo eilės, dalinasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. • Galiausiai vaikas stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. • Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. • Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.
--	--	--

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

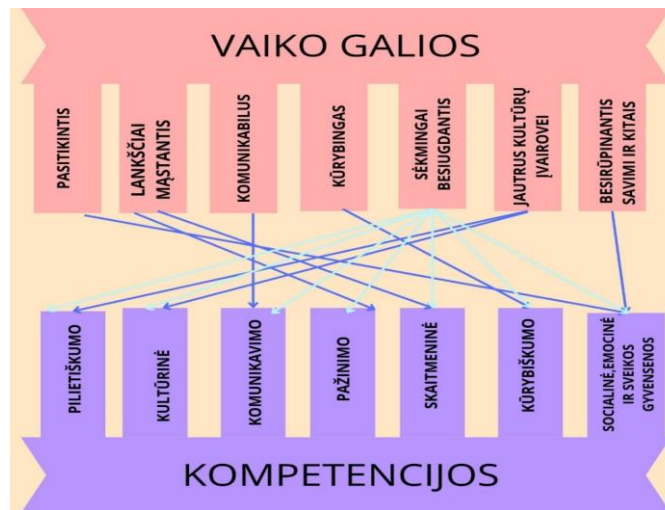
Vaikų pasiekimų įrodymų kaupimas ir pasiekimų dokumentavimas bei stebėseną padeda siekti ugdymo ir ugdymosi kokybės.

Vaiko ugdymo(si) pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis informacijos rinkimas ir jos panaudojimas, nustatant vaikų daromą pažangą, koreguojant, tobulinant mokytojo darbo būdus ir metodus. Nuolatinis ir sistemingas vertinimas padeda mokytojai išvelgti vaiko galimybes, nustatyti problemas ir spragas, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą(si). Ugdymo(si) pasiekimų vertinimas grindžiamas šiuolaikine mokymosi samprata, amžiaus tarpsnių psichologiniais ypatumais, individualiais vaiko poreikiais, atitinka ugdymo(si) tikslus. Stebėjimas - kaip pagrindinis informacijos apie vaiko pasiekimus rinkimo būdas.

Vaiko ugdymo(si) pasiekimų dokumentavimas. Vaiko pasiekimų aplanke, skaitmeninėse laikmenose ar kt. mokytojas nuolat fiksuoja įvairiais būdais sukauptą medžiagą apie vaikų ugdymo(si) pasiekimus: nuotraukas, filmuotą medžiagą, vaikų darbelius su komentarais, aprašytas situacijas, mokytojų refleksijas, vaikų įsivertinimo medžiagą. Sistemingai stebėdami vaikus įvairiose situacijose, mokytojai vertina, ką jie jau žino, supranta, geba, išsiaiškina vaikų patirtis ir poreikius.

Mokytojai nuolat teikia vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais reflektuojama apie veiklos procesą ir rezultatus, sėkmes ir nesėkmes, vaikai mokosi patys įsivertinti savo ugdymosi patirtis ir pasiekimus. Vaikų pasiekimai ir pažanga numatytais laiko tarpais ir pagal poreikį aptariami su vaiko šeima.

Ugdymosi dermė ir tęstinumas. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas. Pasiekimų sritys yra lygiavertės, jos padeda augti vaiko pagrindinėms galioms, kurios sudaro pamatą sėkmingai kompetencijų plėtotei priešmokykliniame ugdyme (3 pav.).

3 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė